

Metóda indexácie cien stavebných komodít

Úvod

Metóda indexácie cien predstavuje transparentný mechanizmus stanovenia výšky oprávnených výdavkov v nadväznosti na vývoj cien jednotlivých komodít používaných pri realizácii zákaziek, ktoré bude RO akceptovať. Uvedené znamená, že toto navýšenie cien komodít a teda cien zákaziek je spôsobilé na pokrytie dodatočným príspevkom (pri splnení ostatných podmienok poskytovania dodatočného príspevku).

Prijímateľ je povinný pri úprave zmluvy s dodávateľom postupovať v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ je oprávnený a RO prijímateľovi odporúča, aby prijímateľ pri zmene cien v dodatku zmluve s dodávateľom aplikoval rovnaké postupy indexácie, čím sa zabezpečí súlad nárastu cien v dodatku s úrovňou uznaného oprávneného navýšenia oprávnených výdavkov.

Metódu indexácie považuje RO za metódu podporujúcu preukázanie príčinnej súvislosti medzi skokovým nepredvídateľným nárastom vybraných stavebných materiálov spôsobeným pandémiou COVID-19 a vojnou Ruskej federácie na území Ukrajiny z hľadiska finančnej hodnoty.

Táto metóda je v súlade s požiadavkami „Všeobecného metodického usmernenia Úradu pre verejné obstarávanie k aplikácii §18 ods. 1 písm. c) zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov“ z mája 2022 č. 6/2022.

Princípy metódy

Metóda indexácie je založená na sledovaní indexu vývoja cien jednotlivých komodít v čase, jeho očistenie o riziko nárastu cien, ktoré mohol dodávateľ pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať a následnej aplikácii očisteného indexu zodpovedajúceho príslušnej komodite v čase „t“.

Základným zdrojom údajov pre indexáciu sú údaje zisťované a zverejňované Štatistickým úradom SR.

Základnými atribútmi indexácie je:

- a) definovanie druhov komodít „k“, pričom komodít môže byť stanovených viac „n“

Komodity sú vybrané podľa stavebných materiálov podľa členenia CPA5 vo verzii 2015¹.

Komodity môžu byť účelne spájané do skupín, nazývaných tiež kotvy.

Označenie „k“ predstavuje označenie komodity, resp. kotvy (skupiny komodít), ktoré sa posudzujú v skupine spoločne².

Ďalej sa uvádza len „k“ alebo „komodita“ a to aj v prípadoch, ak ide o skupiny komodít – kotvy.

¹ Štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) 2015:

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/lut/p/z1/jZBBb4JAEIV_Sw8cuzM46K69LRxk1SZASsC9NGgQSVwwwuC1_v9T00Cbt1rnN5Hvz8h5oKEF31XvbVLbtu-o87Tu9eE25EmHoS8TnTYSKVJyGMvNRzqG4AdFKxgHflortao5Kxnm2TIIQEuh79PjHSLxP7wC0-30B2mmhgi_AffE_kzXodm_YeDAMmZjRdCU_CPiSuE-fHctuT6IBPdTHeggH9jZM1Z-svVyfPPRwHEfW9H1zrtmhNx7-Jjn1VwvITxJ2Uzv8W7Y4CfIlyTfJC-ENLvV5wQuJs9LbBNTCCse04cPbc-u4w!!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3032

² Ďalej sa uvádza len „k“ alebo „komodita“ a to aj v prípadoch, ak ide o skupiny komodít – kotvy.

Členenie „k“ je nasledovné:

- a) Kamene, piesky:
 - i. CPA 08.11 (Dekoračné a stavebné kamene, vápenec, sadrovec, krieda a bridlica),
 - ii. CPA 08.12 (Prírodné piesky)
- b) Drevo:
 - i. CPA 16.10 (Drevo, rezané a hobľované),
 - ii. CPA 16.21 (Dyhy a drevené panely),
 - iii. CPA 16.23 (Ostatné výrobky stavebného stolárstva a tesárstva).
- c) Bitúmenové zmesi:
 - i. CPA 23.99 (Ostatné nekovové minerálne výrobky i. n.).
- d) Plasty:
 - i. CPA 22.23 (Stavebné výrobky z plastov).
- e) Sklo:
 - i. CPA 23.11 (Ploché sklo)
 - ii. CPA 23.19 (Ostatné opracované sklo vrátane technického skla).
- f) Betóny, cementy, sadry:
 - i. CPA 23.6 (Výrobky z betónu, cementu a sadry),
- g) Železo/kovy:
 - i. CPA 24.10 (Železo, oceľ a ferozliatiny),
 - ii. CPA 24.20 (Rúry, rúrky, duté profily a príslušenstvo k nim z ocele),
 - iii. CPA 24.3 (Ostatné výrobky prvotného spracovania ocele),
 - iv. CPA 24.42 (Hliník),
 - v. CPA 24.44 (Meď),
 - vi. CPA 25.11 (Kovové konštrukcie a časti konštrukcií),
 - vii. CPA 25.93 (Drôtené výrobky, reťaze a pružiny).

b) Definovanie začiatku a konca referenčného obdobia - „t“:

Časové obdobie sa stanovuje na úrovni mesiacov v príslušnom roku, keďže štatistické vykazovanie sa nerealizuje v kratšom časovom období. Časové obdobie sa označuje a stanovuje nasledovne:

- i. čas t_0 , ktorý zodpovedá mesiacu v roku, v ktorom nastal deň začiatku referenčného obdobia. Ide o deň zmeny okolností zmluvy medzi prijímateľom a dodávateľom a v prípade, ak tento dátum nastal skôr ako podpis pôvodnej zmluvy s dodávateľom, je týmto dňom dátum podpisu predmetnej zmluvy.
- ii. času t_1 , ktorý zodpovedá mesiacu v roku, ktorý predchádza mesiacu na ktorý pripadol deň konca referenčného obdobia. Ide o deň podpisu dodatku k zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom. Tento dátum môže byť nahradený dátumom vypracovania návrhu dodatku k zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom (dátum podpisu návrhu dodatku dodávateľom), ak v čase posudzovania ešte nebol dodatok uzatvorený (podpísaný oboma zmluvnými stranami).

c) stanovenie indexu zmeny cenovej úrovne komodity „ k “ pre každú komoditu „ n “ v medziobdobí t_0 a t_1 , pričom zdrojom údajov sú: „Výrobné ceny vybraných materiálov používaných v stavebníctve podľa členenia CPA: index december 2005=100 [sp1823ms]“, ktoré sú dostupné na webovom sídle ŠÚ SR³.

Index zmeny cenovej úrovne komodity „ k “ v medziobdobí t_0 a t_1 sa vypočíta ako podiel indexu komodity v období t_1 , t.j. I_{kt1} a indexu komodity v období t_0 , t.j. I_{kt0} .

³ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_sk_win2/sp1823ms/v_sp1823ms_00_00_00_sk

Index komodity sa sleduje na úrovni príslušného mesiaca obdobia t_0 a t_1 pre príslušný druh komodity „n“

Matematický zápis:

$$I_k = \frac{I_{k_{t1}}}{I_{k_{t0}}} \times 100[\%]$$

„ I_k “ sa vypočíta „n“ krát pre každý druh komodity.

- d) stanovenie rizika nárastu cien príslušnej komodity „ R_k “, ktoré mohol dodávateľ pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať, pričom zdroj údajov je rovnaký ako je uvedené v písm. c).

Riziko sa kalkuluje na základe historických údajov, ktoré mohol uchádzač (budúci dodávateľ) v čase predloženia cenovej ponuky zobrať do úvahy.

Časové obdobie od ktorého sa počíta „ R_k “ sa stanovuje nasledovne:

čas t_{-1} , zodpovedá mesiacu v roku, v ktorom nastal v deň, keď uchádzač (budúci dodávateľ) predložil cenovú ponuku.

Historickými údajmi sú ročné indexy vývoja cien za roky, ktoré predchádzajú roku t_{-1} .

Hodnota rizika (R_k) sa stanovuje pre tú istú komoditu.

Riziko (R_k) sa stanovuje odlišne pre obdobie:

- pred vplyvom pandémie COVID-19 a vojny na Ukrajine, t.j. v rokoch 2009 až 2020.
Riziko pred kovidom sa vypočíta ako aritmetický priemer ročného, dvojročného a trojročného indexu rastu (IR) cien komodity „k“, ktoré predchádzajú roku t_{-1} ⁴.
Ak t_{-1} pripadne na rok 2021, použijú sa aritmetický priemer platný pre rok 2020⁵.
- s významným vplyvom pandémie COVID-19 a vojny na Ukrajine, t.j. ako ročný rast indexu cien komodity „k“ v roku 2021, ak pripadne t_{-1} na rok 2022,

Matematický zápis

$$R_k = \frac{IR_{rokt-1-1} + IR_{rokt-1-2} + IR_{rokt-1-3}}{3}$$

„ R_k “ sa vypočíta „n“ krát pre každý druh komodity.

⁴ Pre rok $t_0 = 2010$ je z dôvodu nedostupnosti údajov použitý ročný index rastu cien roku 2009, pre rok $t_0 = 2011$ aritmetický priemer ročného rastu cien (2009) a dvojročného rastu cien (2009 až 2010).

⁵ Rok 2020 je charakteristický poklesom cien z dôvodu zatvárania svetovej ekonomiky, ktorá viedla k poklesu cien v tomto období (pokles dopytu). Z tohto dôvodu sa údaje roku 2020 „preskakujú“.

Pričom platí, že na výpočet IR sa použije podiel indexu platného pre príslušnú komoditu v 12 mesiaci pred rokom t-1 k indexu platnému k rovnakému obdobiu (12 mesiacu) predchádzajúceho roku, dvoch predchádzajúcich rokov a troch predchádzajúcich rokov⁶.

Matematický zápis

$$IR_{rokt-1-1} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-2}$$

$$IR_{rokt-1-2} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-3}$$

$$IR_{rokt-1-3} = \frac{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-1}{Index\ 12\ mesiac\ rokt-1-4}$$

Alternatívne sa posúdi miera rizika, ktoré prijímateľ uviedol v rámci písomného odôvodnenia aplikácie §18 ods. 1 písm. c).

Miera rizika by mala rešpektovať, že jej hodnota je vyčíslená objektívnym spôsobom na základe štatistických alebo iných dôveryhodných údajov na základe bežne používaných metód ekonomickej teórie.

e) výpočet čistého indexu komodity „ČI_k“

Čistý index sa vypočíta ako rozdiel indexu zmeny cenovej úrovne komodity „I_k“ a rizika tej istej komodity „R_k“

Matematický zápis:

$$ČI_k = I_k - R_k$$

„ČI_k“ sa zaokrúhli matematicky na 3 desatinné miesta.

„ČI_k“ sa vypočíta „n“ krát pre každý druh komodity.

f) stanovenie východiskovej hodnoty komodity „VH_k“ v EUR

Východisková hodnota komodity je hodnota vyčíslená ako súčet súčinov jednotkových cien „JC“ uvedených v pôvodnej zmluve medzi prijímateľom a dodávateľom „D“ každej položky „i“ spadajúcej pod komoditu „k“ a množstva jednotlivých položiek „i“, ktoré budú dodané⁷ po uzatvorení dodatku „M_i“, kde „i“ predstavuje dotknuté položky, ktorých môže byť až „n“.

Matematický zápis:

$$VH_k = \sum_{i=1}^n JCD_i \times M_i$$

Do úvahy sa berú len tie položky rozpočtu projektu „i“, ktoré v zmysle definičného vymedzenia komodity „k“ spadajú pod definíciu komodity.

⁶ Z dôvodu nedostupnosti údajov je IR roku 2009 vypočítaný ako podiel indexu cien platného v 12 mesiaci roku 2009 k 1 mesiacu roku 2009 a IR roku 2010 ako podiel indexu cien platného v 12 mesiaci roku 2010 k 1 mesiacu roku 2009.

⁷ Navýšenie ceny nemôže byť retroaktívne a teda sa nemôže vzťahovať na už realizované plnenia.

„ VH_k “ sa vypočíta „ n “ krát pre každý druh komodity.

- g) Výpočet zvýšenej hodnoty komodity „ ZH_k “ v EUR

Výpočet zvýšenej hodnoty komodity predstavuje súčet východiskovej hodnoty komodity „ VH_k “ v EUR a čistého indexu tej istej komodity „ $\check{C}I_k$ “

Matematický zápis:

$$ZH_k = VH_k \times \check{C}I_k$$

„ ZH_k “ sa vypočíta „ n “ krát pre každý druh komodity.

- h) Výpočet zvýšenej hodnoty zákazky „Zákazka“ v EUR

Zvýšená hodnota zákazky sa vypočíta ako súčet zvýšených hodnôt komodít „ ZH_k “ v EUR znížený o súčet všetkých vstupných hodnôt komodít „ VH_k “ za každú komoditu „ n “

Matematický zápis:

$$Zákazka = \sum_{i=1}^n ZH_{k_i} - VH_{k_i}$$

Zvýšená hodnota zákazky sa zaokrúhli matematicky na dve desatinné miesta.

UPOZORNENIE:

Ak je potrebné definovať novú komoditu „ k “, alebo ak niektorá komodita nemá určený index, je možné index za medziobdobie t_0 až t_1 dopočítať, pri rešpektovaní algoritmu výpočtu a zdrojov údajov stanovených v tomto pokyne. V takom prípade musí dôjsť k aktualizácii prílohy. Aktualizácia prílohy sa vykoná na základe predložených výpočtov zo strany SO.

Ak index nie je možné stanoviť vôbec, metóda indexácia komodít sa na túto komoditu neuplatní a do úvahy prichádzajú iné zdroje pre výpočet indexu dotknutých položiek (najmä indexácia využitím stavebného rozpočtového systému, cenové ponuky, znalecký/odborný posudok a pod.).

Dopĺňaním komodít, alebo aplikáciou iných zdrojov nesmie dôjsť k duplicitě.

Súčasťou je príloha v MS Excel, ktorá obsahuje:

- RO definované vybrané druhy komodít „ k “,
- Zdroje údajov pre indexáciu v poslednej dostupnej verzii k momentu vydania metodického pokynu,
- Výpočet indexov RO stanovených komodít „ k “,
- Výpočet stanovených hodnôt rizík „ R_k “,
- Kalkulačku pre rámcový výpočet navýšenia hodnoty zákazky v súlade s vyššie uvedeným algoritmom.